



Vastuvõtmise kuupäev : 02/07/2024

Kohtuasi C-338/24

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

7. mai 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Cour d'appel de Rouen (Roueni apellatsioonikohus, Prantsusmaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

25. aprill 2024

Apellant:

LF

Vastustaja:

SANOFI PASTEUR S.A.

1. Vaidluse ese ja andmed:

- 1 LF, sündinud 7. jaanuaril 1980, vaktsineeriti 20. märtsil 2003 vaktsiiniga Revaxis, mis on Sanofi Pasteuri laboratooriumis toodetud vaktsiin difteeria, teetanuse ja poliomüeliidi vastu.
- 2 LF väidab, et alates 2004. aastast on ta kogenud mitmesuguseid sümptome, nakkusi ja valusid (mis esinesid seedetraktis, kurgus, õlgades, käsivartes, kätes, kaelas ja põhjustasid kuseteede põletikke, alaseljavalu ja juuste väljalangemist), mistõttu on ta alates 3. detsembrist 2005 olnud korduvalt haiguspuhusel.
- 3 Tehtud on mitmeid meditsiinilisi uuringuid, sealhulgas vasaku deltalihase biopsia 31. märtsil 2008, mis näitas makrofaagilist müofastsiiidi, andes tunnistust mõnedes vaktsiinides adjuvandina kasutatud alumiiniumhüdrokxiidi püsivusest, ning makrofaagilise müofastsiiidi tõttu paigutati LF 2.–5. aprillini 2013 haiglasse.
- 4 LF pöördus 2. juunil 2015 Commission de Conciliation et d'Indemnisation des Accidents Médicaux (ravivigade lepitamise ja hüvitamise komisjon) poole, kes tellis ekspertiisi.

- 5 Eksperdiaruandes jõuti järeldusele, et LFi seisund oli 20. septembril 2016 stabiliseerunud, samuti puudusid argumendid, mis oleksid kinnitanud, et LFi patoloogia põhjustas Revaxis'e vaktsiiniga vaktsineerimine. Komisjon jättis tema taotluse 11. novembril 2017 rahuldamata.
- 6 LF esitas 17. ja 23. juuni 2020 tribunal judiciaire d'Alençonile (Alençon'i esimese astme kohus, Prantsusmaa) kaebuse muu hulgas Sanofi Pasteuri vastu, et saada hüvitist vaktsiinikahju eest. Tema nõue põhines nii tootevastutusel kui ka süülisel vastutusel.
- 7 Tribunal judiciaire d'Alençon'i ettevalmistav kohtunik leidis 10. juuni 2021. aasta kohtumääruses, et LFi nõue Sanofi vastu on aegunud ja jättis selle rahuldamata.
- 8 LF esitas 30. juunil 2021 selle kohtumääruse peale apellatsioonkaebuse. Cour d'appel de Caen (Caeni apellatsioonikohus) jättis 31. mai 2022. aasta otsusega vaidlustatud kohtumääruse sisuliselt jõusse ja tunnistas vastuvõetamatuks LFi nõuded, mis põhinesid tootevastutusel ja süülisel vastutusel.
- 9 Kassatsioonikohus sisuliselt tühistas oma 5. juuli 2023. aasta otsusega cour d'appel de Caeni (Caeni apellatsioonikohus) otsuse ja suunas pooled cour d'appel de Roueni (Roueni apellatsioonikohus).
- 10 LF pöördus eelotsusetaotluse esitanud kohtu poole 18. septembril 2023.
- 11 Käesolevas kohtuasjas tekib mitu õigusküsimust seoses nõukogu 25. juuli 1985. aasta direktiivi 85/374/EMÜ liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta tõlgendamisega.
- 12 Esiteks tekib küsimus erandlikust tootevastutuse korrast. Teisisõnu, kas seda saab kombineerida teise vastutuse, näiteks süülise vastutuse korraga, ning kas on võimalik esitada nõue nende kahe korra alusel, nagu seda teeb LF? Teiseks tekib tootevastutuse korraga seoses küsimus, kas direktiivi 85/374 artiklis 11 sätestatud 10 aasta pikkune nõude esitamise tähtaeg on vastuolus õigusega pöörduda kohtusse. Lõpuks tõusetub küsimus sellest, kuidas tõlgendada direktiivi artiklis 10 ette nähtud kolmeaastast tootevastutuse nõude esitamise tähtaega, eelkõige kuupäeva, millal see tähtaeg algab, eelkõige arvestades LFi keerulist progresseeruvat patoloogiat.

2. Õiguslikud alused:

Liidu õigusnormid

Nõukogu 25. juuli 1985. aasta direktiiv 85/374 liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta

13 Artiklis 10 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid sätestavad oma õigusaktides, et käesolevas direktiivis ette nähtud kahjuhüvitamismenetluse suhtes kohaldatakse kolmeaastast aegumistähtaega. Viimane algab päevast, mil hageja sai teada või oleks põhjendatult pidanud teada saama andmed kahju, puuduse ja tootja kohta.

[...]“.

14 Artiklis 11 on sätestatud:

„Liikmesriigid sätestavad oma õigusaktides, et kui kahjukannataja ei ole vahepeal tootja vastu kohtuasja algatanud, kehtivad käesoleva direktiivi alusel kahjukannatajale antud õigused 10 aastat alates päevast, mil tootja lasi käibelevale kahju põhjustanud toote.“

15 Artiklis 13 on sätestatud:

„Käesolev direktiiv ei mõjuta ühtki õigust, mis kahjukannatajal võib olla vastavalt lepingust tuleneva või lepinguvälist vastutust käsitlevatele õigusaktidele või käesoleva direktiivi teatavakstegemise hetkel kehtivale vastutuse kohaldamise erikorraale.“

Euroopa liidu põhiõiguste harta

16 Põhiõiguste harta artiklis 52 on sätestatud:

„1. Hartaga tunnustatud õiguste ja vabaduste teostamist tohib piirata ainult seadusega ning arvestades nimetatud õiguste ja vabaduste olemust. Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt võib piiranguid seada üksnes juhul, kui need on vajalikud ning vastavad tegelikult liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele või kui on vaja kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi.

2. Hartaga tunnustatud õigusi, mis rajanevad aluslepingute teiste osade sätetel, teostatakse neis määratletud tingimustel ja piires.

3. Hartas sisalduvate selliste õiguste tähendus ja ulatus, mis vastavad Euroopa inimõiguste ja põhivabaduse kaitse konventsiooniga tagatud õigustele, on samad, mis neile nimetatud konventsiooniga ette on nähtud. See säte ei takista liidu õiguses ulatuslikuma kaitse kehtestamist.,,

17 Harta artiklis 47 on ette nähtud:

„Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele:

Igaühel, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, on selles artiklis kehtestatud tingimuste kohaselt õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus.

Igaühel on õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus seaduse alusel moodustatud kohtus.

[...]“.

Prantsuse õigus

Tsiviilseadustik

- 18 Tsiviilseadustiku artiklis 1245-16, millega võetakse üle direktiivi 85/374 artikkel 10, on sätestatud:

„Käesoleva jaotise sätetel põhineva kahjuhüvitamismenetluse suhtes kohaldatakse kolmeaastast aegumistähtaega. Viimane algab päevast, mil hageja sai teada või oleks põhjendatult pidanud teada saama andmed kahju, puuduse ja tootja kohta.“

- 19 Artiklis 1245–15, millega võetakse üle direktiivi 85/374 artikkel 11, on sätestatud:

„Välja arvatud juhul, kui tootja on süüdi, lõpeb tootja vastutus käesoleva peatüki sätete alusel 10 aastat pärast kahju põhjustanud toote ringlusse laskmist, välja arvatud juhul, kui kahjukannataja on selle ajavahemiku jooksul algatanud kohtumenetluse.“

- 20 Artiklis 1245–17, millega võetakse üle direktiivi 85/374 artikkel 13, on sätestatud:

„Käesoleva peatüki sätted ei mõjuta ühtki õigust, mis kahjukannatajal võib olla vastavalt lepingust tuleneva või lepinguvälist vastutust käsitlevatele õigusaktidele või vastutuse kohaldamise erikorraale.

Tootja vastutab oma ja tema vastutusalasse kuuluvate isikute süül tekkinud kahju eest.“

- 21 Tsiviilseadustiku artiklis 1240 on sätestatud:

„Isik, kes tekitab teisele isikule süüliselt kahju, on kohustatud selle hüvitama.“

3. Poolte seisukohad

Apellatsioonkaebuse esitaja

Tootevastutuse erandlik kord

- 22 LF väidab, et tal on nõudeõigus Sanofi Pasteuri vastu nii lähtuvalt tootevastutusest tsiviilseadustiku artikli 1245 ja sellele järgnevate artiklite alusel kui ka süülisest vastutusest sama seadustiku artiklite 1240 ja 1241 alusel. Hoolimata arvukatest hoiatustest alumiiniumi sisaldava vaktsiini mõju kohta, ei järgnenud Sanofi Pasteurilt mingit reaktsiooni, ei tehtud ühtegi uuringut ega viidud läbi ühtegi

kontrolli Revaxis'e turustamise järel, mis oleks võimaldanud IF-il teha vaktsineerimise kohta teadliku otsuse, kuigi vaktsineerimine ei olnud kohustuslik.

- 23 Seega tegi Sanofi Pasteur vea, mis erineb toodet mõjutavast ohutusveast.

LFi tootevastutuse nõude esitamise aegumine

- 24 LF väidab, et tsiviilseadustiku artiklis 1245-15 sätestatud 10-aastane aegumistähtaeg on vastuolus Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõike 1 sätetega, kuna see jätab ta ilma kohtusse pöördumise õigusest, hoolimata tema keerulisest ja progresseeruvast patoloogiast.
- 25 Prantsuse õigusse tsiviilseadustiku artikliga 1245 ja sellele järgnevate artiklitega üle võetud direktiivi 85/374 ei ole kohandatud tervishoiu ja tervisekahjustuste hüvitamise valdkonnas. See 10-aastane periood võib hakata kulgema alles päevast, mil LF sai objektiivselt teada oma õigustest, käesoleval juhul 17. oktoobrist 2016, mil esitati eksperdiaruanne.

LFi nõude aegumine

- 26 LF väidab, et tsiviilseadustiku artiklis 1245-16 sätestatud kolmeaastane aegumistähtaeg algas alles kahju teadasaamise kuupäevast ning kuna LF kannatas progresseeruvast patoloogiast tingitud isikukahju, on see seisundi stabiliseerumise kuupäev.

Vastustaja

Tootevastutuse erandlik kord

- 27 Sanofi Pasteur väidab, et müofastsit on vaktsiini süstekohas paikneva lihaskoe põletikuline reaktsioon ning eksperdid ei ole leidnud seost väidetavate LFi tervisehäirete ja Revaxis'ega vaktsineerimise vahel. Vastupidised arvamused, millele LFi väide tugineb, tulenevad vähemlevinud teooriast.
- 28 LFi osutatud süü, mis seisneb hooletuses või kontrolli puudumises seoses turustatud tootega pärast turulelaskmist, ei erine toote väidetavast ohtlikkusest, mille puhul nõutakse tootevastutust, mida ainsana käesoleval juhul kohaldatakse, nii et LFi esitatud süülise vastutuse nõue on vastuvõetamatu.
- 29 Sanofi Pasteur väida, et vastavalt Euroopa Liidu Kohtu praktikale kohaldatakse tootevastutuse korda ainult toote ohtlikkuse puhul, ja see põhineb avaliku huvi kaalutlustel.
- 30 Kassatsioonikohtu sellekohane kohtupraktika, mis tuleneb eelkõige erinevatest 15. novembri 2023. aasta kohtuotsustest, nõuab, et selle kohta esitataks eelotsuste küsimus.

LFi tootevastutuse nõude aegumine

- 31 Kuna LF vaktsineeriti 20. märtsil 2003 ja sellest tingitud tervisehäired ilmnesisid 10 aasta jooksul, lõpeb Sanofi Pasteuri vastutus, kui vaktsiini turuleviimisest on möödunud rohkem kui 10 aastat. See säte tuleneb direktiivi 85/374/EÜ artiklist 11, mis on kooskõlas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga, ning on üle võetud tsiviilseadustiku artiklisse 1245-15 ning seda kohaldatakse vaktsiinide ja tervishoiutoodete suhtes.

LFi nõude aegumine

- 32 Sanofi Pasteuri väitel aegub LFi nõue vastavalt tsiviilseadustiku artiklile 1245-16, mis ei puuduta seisundi stabiliseerumist, vaid kuupäeva, mil kannatanud sai kahjust teadlikuks, kuna LFi uurinud ekspertide sõnul tal progresseeruvat patoloogiat ei ole, määrasid nad seisundi stabiliseerumise kuupäevaks 20. september 2016, ja et LF seda kuupäeva ei vaidlusta.

4. Roueni apellatsioonikohtu hinnang*Tootevastutuse erandlik kord*

- 33 Euroopa Kohus leidis 25. aprilli 2002. aasta kohtuotsuses (C-183/00, ELT:C:2002:255:

„25. Seega on liikmesriikidele tootevastutuse reguleerimiseks jäetud kaalutlusruum täielikult kindlaks määratud direktiiviga 85/374 ning on tuletatav selle sõnastusest, eesmärgist ja ülesehitusest.

26 Sellega seoses tuleb kõigepealt märkida, et nagu nähtub direktiivi esimesest põhjendusest, siis kehtestades ühtlustatud korra, mis käsitleb tootja vastutust kahju eest, mida põhjustavad tema toodete puudused, vastab direktiiv eesmärgile tagada moonutamata konkurents ettevõtjate vahel, hõlbustada kaupade vaba liikumist ja vältida erinevusi tarbijakaitse tasemes.

27 Teiseks, erinevalt näiteks nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivist 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 05/02, lk 288), ei sisalda direktiiv sätteid, mis sõnaselgelt lubaksid liikmesriikidel vastu võtta või säilitada rangemaid sätteid seda käsitletavates küsimustes, et tagada tarbijakaitse kõrgem tase.

28 Kolmandaks tuleb märkida, et asjaolu, et direktiiv näeb ette teatud erandid või viitab riikliku õiguse teatud punktidele, ei tähenda seda, et ühtlustamine direktiivis reguleeritavates valdkondades täielikult puuduks.

29 Kui direktiivi artikli 15 lõike 1 punktides a ja b ning artiklis 16 lubatakse liikmesriikidel kõrvale kalduda direktiivis sätestatud eeskirjadest, puudutavad need erandid üksnes konkreetselt loetletud punkte, ja on kitsalt määratletud.

Lisaks sellele kohaldatakse nende suhtes, eelkõige edasise ühtlustamise eesmärgil, hindamistingimusi, millele direktiivi eelviimases põhjenduses sõnaselgelt viidatakse. Sellega seoses on näide sellest arenevast ühtlustamissüsteemist Euroopa parlamendi ja nõukogu 10. mai 1999. aasta direktiiv 1999/34/EÜ, millega muudetakse direktiivi 85/374 (EÜT 1999, L 141, lk 20; ELT eriväljaanne 05/04, lk 147), mis põllumajandustoodete direktiivi kohaldamisalasse lisamisega kaotas selle direktiivi artikli 15 lõike 1 punktis a ette nähtud võimaluse.

30 Neil asjaoludel ei saa direktiivi artiklit 13 tõlgendada nii, et see jätab liikmesriikidele võimaluse säilitada direktiivis sätestatust erinevat üldise tootevastutuse korda.

Direktiivi artiklis 13 olevat viidet õigusele, mis kahjukannatajal võib olla lepingulise või lepinguvälise vastutuse alusel, tuleb tõlgendada nii, et kõnealuse direktiiviga kehtestatud kord, mis vastavalt direktiivi artiklile 4 võimaldab kahjukannatajal nõuda hüvitist, kui ta tõendab kahju olemasolu, toote puuduse ning põhjusliku seose puuduse ja kahju vahel, ei välista muul lepingulisel või lepinguvälisel alusel, näiteks varjatud puudusel või õigusvastasel kahju tekitamisel rajaneva vastutuse korra kohaldamist.

32 Samamoodi tuleb mõista artiklis 13 sisalduvat viidet õigustele, millele kahjukannataja võib tugineda direktiivi teatavastegemise ajal kehtinud vastutuse erikorra alusel, nagu nähtub põhjendusest 13 kolmandast lausest: kus seda määratletakse eraldi korrana, mis piirdub konkreetse tootmissektoriga (vt tänase kuupäevaga kohtuotsused komisjon vs. Prantsusmaa, C-52/00, veel avaldamata, punktid 13–23, ja komisjon vs. Kreeka, C-154/00, veel avaldamata, punktid 9–19).

33 Siiski tuleb arvestada, et tootjavastutuse kord, mis põhineb samadel alustel kui direktiivis sätestatud kord, mis ei piirdu konkreetse tootmissektoriga, ei kuulu ühegi direktiivi artiklis 13 nimetatud vastutuse korra alla. Seega ei saa niisugusel juhul sellele sättele tugineda, et õigustada riiklike õigusnormide säilitamist, mis on direktiivi sätetest kaitsvamad.

34 Järelikult tuleb esitatud küsimusele vastata järgmiselt: „Direktiivi artiklit 13 tuleb tõlgendada nii, et õigusi, mis on liikmesriigi õigusnormidega antud puudusega tootest põhjustatud kahju kannatajatele sellise üldise vastutuse korra kohaselt, millel on direktiiviga sätestatud korraga sama alus, võivad osutada piiratuks pärast direktiivi ülevõtmist kõnealuse riigi õiguskorda.“

34 Kuni 15. novembrini 2023 täpsustas kassatsioonikohus, et kuigi tootja vastutuse kord puudusega toodete puhul, mis ei ole ette nähtud kutsealaseks kasutamiseks või mida sel eesmärgil ei kasutata, ei välista muu lepingulise või lepinguvälise vastutuse korra kohaldamist, niivõrd kuivõrd see põhineb muudel alustel kui vaidlusaluse toote ohtlikkus, nagu vastutus varjatud puuduste eest või süü.

35 Mitmes 15. novembri 2023. aasta otsuses (22–21.174, 178, 179, 180) otsustas kassatsioonikohus, et „Kannatanu võib omistada puudusega toote põhjustatud

kahju eest tootjale vastutuse, tuginedes neist tekstidest teisele [tsiviilseadustiku artikkel 1240], kui ta teeb kindlaks, et kahju on tingitud tootja süüst, näiteks toode, mille puudusest ta teab, on jätkuvalt ringluses, või sellest, et ei ole täidetud oma hoolsuskohustust seoses tootega kaasnevate riskide osas.“

- 36 Seega tekib küsimus, kuidas tõlgendada direktiivi 85/374/EÜ artiklis 13 sätestatud eeskirja. Apellatsioonikohus esitab selle kohta esimese eelotsuse küsimuse.

LFi tootevastutusega seotud kaebuse esitamise aegumistähtaeg

- 37 LFi esitatud väitega seatakse kahtluse alla tsiviilseadustiku artikli 1245-15, millega võetakse üle Euroopa direktiiv, vastavus Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonile. Seega on liikmesriigi kohus hinnata ELTL artikli 288 alusel riigiülese õigusliku väärtusega Euroopa direktiivi vastavust põhiõiguste harta artiklile 47.
- 38 Kuna ELTL, põhiõiguste harta, Euroopa inimõiguste ega põhivabaduste kaitse konventsioon, ei näe ette kahe õigussüsteemi vaheliste vastuolude lahendamiseks kollisiooninorme, tuleks küsimus suunata Euroopa Kohtusse. Apellatsioonikohus tõstatab selles küsimuses teise eelotsuse küsimuse.

LFi nõude aegumine

- 39 Sellega seoses viitab appellatsioonikohus direktiivi 85/374 artiklile 10 ja tsiviilseadustiku artiklile 1245-16, millega võetakse üle direktiivi artikkel 10.
- 40 Ta tuletab meelde, et kassatsioonikohus otsustas eelotsusetaotluses, et tsiviilseadustiku artikli 1245-16 kohaselt on selle artikli ja järgnevate artiklite sätete alusel kahju hüvitamise nõudel kolmeaastane aegumistähtaeg, mis algab päevast, mil kannatanu sai teada või oleks põhjendatult pidanud teada saama andmed kahju, puuduse ja tootja kohta. Kassatsioonikohus leidis sellega seoses, et tervisekahjustuse korral tuleb kahjust teada saamise kuupäevaks pidada seisundi stabiliseerumise kuupäeva, mis on ainus aeg, mille jooksul kaebaja saab hinnata oma kahju suurust. Progresseeruva patoloogia korral, mis muudab seisundi stabiliseerumise kuupäeva määramise võimatuks, ei tohtinud eespool nimetatud tekstis kindlaksmääratud aegumistähtaeg veel alata.
- 41 Kassatsioonikohus kritiseeris cour d'appel de Caeni (Caeni appellatsioonikohus) selle eest, et too tunnistas vastuvõetamatuks tootevastutusel põhinevad nõuded, viidates asjaolule, et LF oli 2013. aastal lasknud teha uuringud ja analüüsid erinevate patoloogiste seisundite kohta; enamik neist ilmnesis aastatel 2004–2007 ja et 15. oktoobriks 2013, viimase arstliku läbivaatuse päevaks, oli ta oma kahjust täielikult teadlik.
- 42 Kassatsioonikohus tegi seega otsuse, kontrollimata, kas LFi tervisekahju oli stabiliseerunud, ja selle puudumisel, kas tal on seisundi stabiliseerumist takistav progresseeruv patoloogia, mis tähendab, et cour d'appel de Caen (Caeni appellatsioonikohus) ei olnud oma otsust õiguslikult põhjendanud.

- 43 Roueni apellatsioonikohus märgib, et tsiviilseadustiku artiklile 1245-16, millega võetakse üle direktiivi 85/374 artikkel 10, antud tõlgenduses samastatakse „kuupäev, mil hageja kahjust teada sai või oleks pidanud teada saama”, seisundi stabiliseerumise kuupäevaga. Kuna seisundi stabiliseerumist määratletakse kui hetke, millest alates kahjukannataja seisund enam ei muutu, järeldub sellest, et puudulikust tootest tuleneva progresseeruva patoloogia olemasolu tõttu ei saa nendes kahes tekstis sätestatud aegumistähtaeg alata.
- 44 Seega tekib küsimus, kuidas tõlgendada direktiivi 85/374/EÜ artiklis 10 sätestatud eeskirja, mille kohaselt tuleb selles küsimuses pöörduda Euroopa Kohtusse. Sellega seoses esitab apellatsioonikohus kolmanda eelotsuse küsimuse.

5. Eelotsuse küsimused

- 45 Apellatsioonikohus taotleb Euroopa Kohtu eelotsust alljärgnevates küsimustes:
- „1. Kas 25. juuli 1985. aasta direktiivi 85/374/EMÜ artiklit 3 tuleb – vastavalt 25. aprilli 2002. aasta kohtuotsusest (*Maria Victoria Gonzalez Sanchez vs. Medicina Asturiana SA*, C-183/00) tulenevale tõlgendusele, mille kohaselt võib kahjukannataja kasutada muud lepingulise või lepinguvälise vastutuse korda, mis põhinevad direktiivis sätestatust erinevatel alustel – tõlgendada nii, et puudusega tootest põhjustatud kahju kannataja võib nõuda tootjalt kahju hüvitamist üldise süüalise vastutuse korra alusel, eelkõige selle tõttu, et toode on jätkuvalt ringluses, et ei ole täidetud tootega seotud hoolsuskohustust, või üldisemalt seoses toote ohutusveaga?
2. Kas 25. juuli 1985. aasta direktiivi 85/374/EMÜ artikkel 11, mille kohaselt aeguvad kahjukannatanule vastavalt direktiivile antud õigused kümne aasta möödumisel kuupäevast, mil kahju põhjustanud toode ringlusse lasti, on vastuolus Euroopa liidu põhiõiguste harta artikli 47 sätetega, kuna jätab puudusega tootest põhjustatud progresseeruva kahju kannataja ilma õigusest pöörduda kohtusse?
3. Kas nõukogu 25. juuli 1985. aasta direktiivi 85/374/EMÜ liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta artiklit 10, mis määrab kolmeaastase aegumistähtaaja alguspunktiks „kuupäeva, mil nõude esitaja sai teada või oleks pidanud teadma kahjust“, tuleb tõlgendada nii, et see algab päevast, mil kogu kahju on teada, eelkõige fikseerides seisundi stabiliseerumise kuupäeva, mida määratletakse kui hetke, millest alates tervisekahju kannataja seisund enam ei muutu, nii et puudulikust tootest tuleneva progresseeruva patoloogia olemasolu tõttu ei saa aegumistähtaeg alata, ning mitte päeva, mil kahju kindlalt puudusega tootest ilmnes, olenemata patoloogia hilisemast arengust?“